

PÄÄKIRJOITUS – LEDARE:

DL 5/2002

Oikeudenhoidon laadun parantaminen on yhteistyötä

(Qualitätsverbesserung der Rechtspflege fordert Zusammenarbeit)

Oikeudenkäyntijärjestelmästä keskusteltaessa ja sen toimivuutta arvioitaessa tarkastellaan useasti suppeasti vain tuomioistuinlaitosta. Oikeudenkäyntimenettelyssä on kuitenkin kolme eri toimijaa, joiden kaikkien yhteisenä panoksena prosessi käynnistyy, etenee ja tuottaa tuotteita: tuomioita tai muita oikeudellisia ratkaisuja. Prosessin asianmukainen läpivieminen edellyttää, että siinä toimivat tahot ymmärtävät eri osapuolten tehtävät, roolijaon.

Tuomari on oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin sekä oikeussuojan toteuttamisen ja saatavuuden systeemissä yksi toimija. Muita ovat riita-asioissa asianajaja sekä rikosjutuissa syyttäjä ja asianajaja. Kaikki he yhdessä, mutta toisistaan riippumattomina muodostavat oikeudenkäyntijärjestelmän.

Tämä oikeudenkäyntilaitoksen kolmijako-oppi alkaa vähitellen olla tunnistettu ja hyväksytty.

Oikeudenhoito kokonaisuutena on vielä paljon laajempi toiminto kuin oikeudenkäyntijärjestelmä. Viimeksi mainittu on vain osa oikeudenhoitoa. Siihen kuuluu ennen ja jälkeen oikeudenkäyntimenettelyä lukuisia oikeudellista harkintaa ja ratkaisuja sisältäviä toimenpiteitä ja päätöksiä. Niitä ovat muun muassa poliisin suorittama valvonta ja esitutkinta, sovittelu, tuomioiden täytäntöönpano sekä oikeuden saatavuuteen, kuten julkiseen oikeusapuun, oikeusturvavakuutukseen ja oikeudenkäyntikuluihin liittyvät seikat.

Kunnollinen oikeusturva edellyttää, että oikeudenhoidon koko ketju yhdessä ja erikseen tuottaa joutuisasti ennalta arvattavia, asianmukaisesti perusteltuja, oikeita ja myös oikeudenmukaisia ratkaisuja. Oikeudenhoidon todellista tasoa tuleekin arvioida sen kokonaisuuden – ei yksittäisen osan - toimivuutena. Jos ketjussa on heikkoja lenkkejä, epäkohta heikentää oikeusturvaa, vaikka jotkut osat toimisivat erinomaisesti.

Oikeudenhoidon laatuhankeissa on kysymys siitä, että yllä mainitut tavoitteet entistä paremmin toteutuvat. Rovaniemen hovioikeuspiirissä on jo muutaman vuoden ajan ollut käynnissä hyvin organisoitu hanke tuomioistuinten työn laadun parantamiseksi. Kehittämisen kohteena on tuomioistuinten menettely, ratkaisut ja asiakaspalvelun kehittäminen. Rovaniemen hovioikeuden presidentin Esko Oikarisen kutsusta Asianajajaliiton hallitus sai syyskuussa tutustua laatuhankeeseen toimintamalliin, tuloksiin ja tulevaisuuteen. Rovaniemen hovioikeuspiirissä laatuhanke ei ole jäänyt toimintasuunnitelmien tasolle, vaan sitä on toteutettu määrätietoisesti ja tulosta on syntynyt. Toivottavasti pohjoisen pioneerityö leviää myös muihin hovioikeuspiireihin.

Onnistuneen käynnistysvaiheen jälkeen Rovaniemen hovioikeuspiirissä on tiedostettu, että hankkeen menestyksellinen jatkuminen edellyttää oikeudenhoidon muiden toimijoiden mukaan ottamista. Tämä on tärkeä havainto. Oikeudenhoidon laadun parantaminen tarvitsee kaikkien osapuolten panosta ja yhteistyötä. Asianajajakunta edustaa oikeudenhoidon asiakasta, oikeudenhoidon tuottamien palveluiden kuluttajaa. Tämän vuoksi asianajajien kuuleminen ja aktiivinen mukanaolo oikeudenhoidon laadun kehittämisessä on välttämätöntä. Rovaniemellä sovittiinkin, että asianajajat osallistuvat jatkossa laatuhankkeeseen yhdessä tuomarien kanssa.

Tätä pääkirjoitusta valmistellessani tuli tietoon uutinen asianajajaliiton pitkäaikaisen sihteerin ja *Defensor Legis*in päätoimittajan, professori *Matti Ylöstalon* kuolemasta. Ylöstalon päätoimittajantyölle oli ominaista tarkka, innostunut ja kirjoittajia tukeva paneutuminen toimitukselle saapuneisiin käsikirjoituksiin. Samalla hän oli itse aktiivinen lehden avustaja ja kommentoi terävästi oikeudellisen elämän ajankohtaisia ilmiöitä. Paljolti *Ylöstalon* ansiota on, että asianajajakunnalla on äänenkannattaja, jota tarkoin seurataan maamme koko lakimieskunnan keskuudessa.

Matti Manner